

**Türk Yükseköğretim Sistemi Bağlamında Girişimci
Üniversite Modelinin İncelenmesi: Nitel Bir Araştırma * ****

**Examining the Entrepreneur University Model in the
Context of Higher Education System of Turkey: A
Qualitative Study**

Servet ÖZDEMİR¹, Adnan BOYACI², Ali Çağatay KILINÇ³, Serkan KOŞAR⁴

¹Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü. servetozdemir1996@gmail.com

²Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi. adnanboyaci2100@gmail.com

³Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi. cagataykilinc@karabuk.edu.tr

⁴Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi. skosar@gazi.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 06.02.2019

Yayına Kabul Tarihi: 03.04.2019

ÖZ

Yükseköğretimde yaşanan küreselleşme, kitleselleşme, profesyonel yönetim, hesap verebilirlik akımları ve yükseköğretime yönelik artan talebe dayalı olarak şirket üniversitesi, sanal üniversite ve küçük üniversite gibi farklı üniversite modelleri kavramsal düzeyde tartışılmaktadır. Bu noktada tartışma konusu edilen modellerden biri de girişimci üniversite modelidir. Girişimci üniversiteler gerek yapı, işleyiş, yönetim ve finansman gibi üniversitenin temel boyutları gerekse öğretim, araştırma ve topluma hizmet gibi üniversitenin temel amaçları noktasında diğer üniversite modellerinden ayrılan birtakım özelliklere sahiptir. Ancak girişimci üniversite kavramına ilişkin çalışmalar genellikle kavramsal düzeyde kalmaktadır. Girişimci üniversitenin ne olduğu, olumlu ve olumsuz yanları ve diğer üniversite modellerinden farklı yanları ile ilişkili çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bununla birlikte, girişimci üniversite modelinin Türkiye’de yükseköğretim sistemi içinde nasıl bir görünüm arz ettiği ve Türk eğitim sistemine nasıl katkı sunabileceği konusunda daha çok inceleme yapılması gerekmektedir. Bu itibarla alanyazına katkı sağlamaya yönelik akademik bir çaba olarak bu çalışma, girişimci üniversite modelinin temel özelliklerini, olumlu ve olumsuz yanlarını, diğer üniversitelerden ayrılan yönlerinin neler olduğunu ve Türk yükseköğretim sistemine nasıl katkı sunabileceğini öğretim üyelerinin görüşlerine dayalı olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemi ve temel betimleyici desende tasarlanan araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Buna göre, araştırmanın katılımcılarının

* **Alıntılama:** Özdemir, S., Boyacı, A., Kılınç, A. Ç. ve Koşar, S. (2019). Türk yükseköğretim sistemi bağlamında girişimci üniversite modelinin incelenmesi: Nitel bir araştırma. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 989-1027.

** Bu çalışma, 10-12 Mayıs 2018 tarihleri arasında “13. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi”nde sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

belirlenmesinde kullanılacak ölçüt, genelde yükseköğretim sistemi özelde ise farklı üniversite modelleri ve girişimci üniversite modeli üzerine çalışmalar yapmış; seminer, kongre ya da konferans gibi çeşitli etkinliklere iştirak etmiş olmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu, yukarıda belirlenen ölçüte uyan altı öğretim üyesinden oluşmaktadır. Çalışmanın verileri, yazarlar tarafından ilgili alanyazın ve araştırmanın amaçları doğrultusunda hazırlanan yarı-yapılandırılmış bir görüşme formuyla toplanmış; içerik analizi tekniği kullanılarak ve tematik bir yöntem izlenmek suretiyle çözümlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Girişimci Üniversite, Yükseköğretim Sistemi, Öğretim Üyesi, Nitel Araştırma, Türkiye

ABSTRACT

Depending upon the globalization, massification, professional management, accountability and increasing amount of higher education demands, such university models as online and small-sized have been discussed theoretically in the higher education field. In this regard, one of the university models which has been discussed in the related literature is entrepreneur university. Entrepreneur universities have a line of distinct features in terms of its structure, functioning, management and finance as the fundamental processes of a university and of teaching, research and community services as basic purposes of a university. However, research on entrepreneur university focused mainly on examining its theoretical background. Research focusing on discovering its meaning, its advantages and disadvantages or its basic qualities that distinguish it from other models is scarce. Furthermore, research is needed to find out how entrepreneur universities may function and how they may well contribute to the higher education system of Turkey. As an academic effort and attempt to fill this gap in the higher education literature, therefore, this study aims at revealing the basic features of entrepreneur university, its advantageous and disadvantageous aspects, the points that separate it from other university models and its possible contributions to the Turkey's higher education system according to the opinions of faculty members. The participants of this qualitative study designed in descriptive model were selected through criterion under purposeful sampling method. The criteria determined to select the participant of the current study is to be faculty member who has conducted studies mainly in higher education area and specifically on various university models including entrepreneur universities; and who has participated in various seminars, conferences, symposiums on university models. Therefore, the participants of the study included six faculty members that meet the criteria described above. The data of the study were gathered through a semi-structured interview form developed by the researchers depending on the related literature and the purposes of the present study and the data were analysed through content analysis and by following a thematic method.

Keywords: Entrepreneur University, Higher Education System, Faculty Member, Qualitative Study, Turkey

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden yıllar yükseköğretimde özellikle Amerika Birleşik Devletleri eksenli olarak başlayan kitleselleşme akımlarına sahne olmuştur. Savaş döneminin sona ermesiyle ortaya çıkan farklı politika ve sosyal konjonktür, 1950'lerden itibaren ABD'de, 1960'lı yıllar itibariyle de Avrupa'da yükseköğretime yönelik talebin ciddi biçimde artmasına neden olmuştur (Trow, 2007). Savaş sonrası dönemde ülke ekonomilerinin kalkınmak için nitelikli işgücüne her zaman olduğundan daha fazla ihtiyaç duymaları ve II. Dünya savaşı sırasında bilimsel araştırmaların öneminin anlaşılması, yükseköğretime yönelik artan talebin temel dayanak noktalarını oluşturmuştur (Bloland, 1969). Bu itibarla, devletler yükseköğretime yönelik her geçen gün artan talebi karşılamak için bir dizi politika üretmek durumunda kalmıştır. Hemen hemen her dünya ülkesinde gerçekleşen yükseköğretimde kitleselleşme akımı, ülkelerin yükseköğretim sistemlerinde öncelikle niceliksel gelişmeleri beraberinde getirmektedir (Çetinsaya, 2014). Bu bağlamda, Türk yükseköğretim sistemi geç de olsa bu kitleselleşme hareketinden etkilenmiş ve mevcut durumda Çin, ABD, Rusya ve Hindistan gibi ülkelerin ardından dünyanın en büyük yükseköğretim sistemlerinden biri haline gelmiştir (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2015).

Türk yükseköğretim sistemi son yıllarda ciddi bir niceliksel büyümeye tanıklık etmiştir. Nitekim 1933'te Darülfünun'un yerine kurulan İstanbul Üniversitesi ile başlayan süreçte 1982'de 27 üniversiteye ulaşılmış, bu tarihten sonra vakıf üniversitelerinin de kurulmaya başlamasıyla niceliksel gelişim ivme kazanarak devam etmiştir. Özellikle 2006 yılı ve sonrasında yeni kurulan üniversitelerle birlikte Türk yükseköğretim sistemi önemli bir niceliksel büyüklüğe ulaşmıştır. Zira Türkiye'de 1933 üniversite reformundan önce 1930-1931 öğretim yılında İstanbul Darülfünununda toplam 2.167 öğrenci varken 1942-1943 ders yılında bu sayı 11.000'e; 1984 yılında 322.320 olan yükseköğretim kademesindeki öğrenci sayısı ise 2011 yılında 3.817.086'ya ulaşmıştır (Günay ve Günay, 2011). Sözü edilen niceliksel büyüme yalnızca devlet üniversitelerinde değil vakıf üniversitelerinde de gerçekleşmiştir. Buna göre 2007

yılında vakıf üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin sayısı 139 bin iken 2006'da bu rakam 554 bin seviyesini aşmış; vakıf üniversitelerinin ön lisans ve lisans öğrencileri bakımından payı %15 gibi önemli bir seviyeye ulaşmıştır (Eğitim-Bir-Sen, 2017). Güncel verilere göre, Türk yükseköğretim sistemi 2016-2017 öğretim yılı itibarıyla 7.198.987'ye öğrenciye ev sahipliği yapan devasa bir sisteme dönüşmüştür (YÖK, 2017).

Türk yükseköğretim sisteminin öteden beri en temel sorunlarından biri erişim olmuş, yükseköğretime yönelik talep ve arz arasındaki denge uzun yıllar sağlanamamış; bir bakıma Türkiye'de yükseköğretim elitist ve seçkin yapıyı İstanbul Üniversitesi'nin kurulduğu yıl olan 1933'ten sonra uzun yıllar devam ettirmiştir (Çetinsaya, 2014; Günay ve Günay, 2011; Gür, 2016). Bu bağlamda, 1992'de 23 yeni üniversitenin açılması ve 2000'li yıllarla birlikte her şehre bir üniversite açılmasına yönelik sürdürülen politikaları, Türk yükseköğretim sisteminin geç kaldığı kitleleşme akımına cevap vermek için ürettiği politikalar olarak okumak mümkündür (Eğitim-Bir-Sen, 2017; Günay ve Günay, 2011).

Anayasa'da belirtilen şekliyle Türkiye'de üniversitelere eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet olmak üzere üç temel misyon yüklenmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Ancak yukarıda ifade edildiği üzere, II. Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda Batılı ülkelerde yükseköğretimde kitleleşme hız kazanırken Türkiye'de yükseköğretimde kitleleşme akımının geç başlaması ve bu akıma cevap vermek için yükseköğretimde arz oranının kısa bir zamanda ciddi biçimde yukarı çekilmek durumunda kalması nedeniyle, Türkiye'nin yükseköğretimdeki akademik stratejisinde geniş kitlelere yükseköğrenim yolunu açılmasının önemli bir yer tuttuğu söylenebilir (Aydın, 2014; Gürüz, 2001). Bu bağlamda, üniversiteye yüklenen temel misyonlar arasından daha çok eğitim-öğretim işlevi ile ön plana çıkan, ön lisans ve lisans öğrencilerinin sayısının lisansüstü öğrenci sayısından çok daha fazla olduğu ve hizmet öncesinde meslek insanı yetiştirmeyi amaçlayan kitleleşme eğitimi üniversitelerinin Türk yükseköğretim sisteminde önemli bir rol oynadığı ileri sürülebilir (Aydın, 2014; Gürüz, 2001). Zira YÖK'ün (2017) 2016-2017 öğretim yılına ilişkin verileri incelendiğinde,

Türk yükseköğretim sisteminde bulunan toplam 7.198.987 öğrencinin 480.215'ini yüksek lisans ve 91.267'sini ise doktora öğrencilerinin oluşturduğu görülmektedir. Ön lisans ve lisans öğrencilerinin çok fazla olduğu bu tür bir sistemde bazı üniversitelerin öğrenci sayılarının, Anadolu'daki bazı illerin toplam nüfusundan daha fazla olmaktadır (örn. İstanbul Üniversitesi: 251.773; Marmara Üniversitesi: 81.259; Gazi Üniversitesi: 79.733) (YÖK, 2017).

Yükseköğretime yönelik artan talebin karşılanması için sosyal talep modeli kapsamında geniş kitlelere erişim sağlayan bir hüviyete kavuşturulması noktasında önemli bir işlevi yerine getiren kitlesel eğitim üniversitelerinin avantajları yanında dezavantajları da bulunmaktadır. Bunların başından finansman gelmektedir (Yalçın ve Armağan, 2015). Yükseköğretimde öğrenci sayılarının artışıyla birlikte her ne kadar sürekli yeni üniversiteler açılrsa da kitlesel eğitim üniversitelerinin öğrenci sayıları da artmaktadır. Bu durum büyük oranda kamu desteğiyle ayakta duran devlet üniversitelerini malî açıdan krize sokmakta ve üniversiteyi yalnızca öğretim misyonunu yerine getiren bir kuruma dönüştürmektedir (Underdal, 2010). Kurt ve Gümüş (2015), Türkiye'de yükseköğretime erişimin tam olarak sağlanamaması nedeniyle yeni üniversitelerin kurulmaya devam ettiğini ve bunun yükseköğretime yapılan harcamalarda en önemli kalemi sermaye harcamalarının oluşturmasıyla sonuçlandığını belirtmektedir. Başka bir ifadeyle Türkiye, yükseköğretime yönelik kaynaklarının büyük bir kısmını yeni üniversiteler kurmaya, üniversiteler de öğretim hizmeti sunmaya ayırmakta ve bu nedenle bilimsel araştırma yapma, bilimsel yayın üretme, atıf alma, patent tescili, teknoloji üretme gibi üniversiteden beklenen işlevler geri plana atılmaktadır (Çetinsaya, 2014). Örneğin Al, Sezen ve Soydal'ın (2012) araştırma bulguları Türkiye'de yapılan bilimsel yayın sayısının giderek artmasına rağmen yayınların aldığı atıf sayısının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Buna göre yapılan yayınların %30.5'i (60.631) hiç atıf almazken on ve üzerinde atıf alan yayınların toplam yayınlara oranı yalnızca %17.8'dir (Al, Sezen ve Soydal, 2012). Konuya ilişkin yapılan daha güncel bir çalışmada da benzer şekilde bilimsel doküman sayısında artış kaydedilmesine rağmen atıf sayılarının azaldığı ortaya konmuştur (Eğitim-Bir-Sen, 2017). Aynı durum patent

sayıları için de geçerlidir. Zira OECD (2014) verilerine göre Türkiye nüfusuna göre patent tescil oranının çok düşük olduğu ülkelerden biridir. Buna göre Türkiye’de 1999’dan 2011’e kadar tescil edilen toplam patent sayısı 153 iken Japonya’da yalnızca 2011’de alınan patent sayısı 13705, Almanya’da 4982, Fransa’da 2053 ve İsviçre’de 708’dir. Ayrıca Türkiye’den 2016 yılından en fazla uluslararası patent başvurusu yapan üniversite 13 başvuru ile Koç Üniversitesi’dir ve bu başvuru sayısı ile Koç Üniversitesi 2016 yılında uluslararası patent başvurusu yapan üniversiteler arasında 1687. sıradadır (Eğitim-Bir-Sen, 2017).

Yukarıda anlatılanlara ek olarak ilgili alanyazın incelendiğinde kitlesel eğitim üniversitelerinin; değişim, yenileşme, esneklik, inovasyon ve farklılaşmada başarısız olmalarına ve son yıllarda yükseköğretim alanında sıklıkla tartışılan meslektaş yönetiminden profesyonel yönetime geçiş, uluslararasılaşma, kalite güvencesinin sağlanması, öğrenci-öğretim üyesi hareketliliği gibi küresel gelişmelerin gerisinde kalmasına neden olan ağır bir bürokrasi ile yönetildikleri (Soyer, Özdemir ve Aypay, 2015; Yields ve Codling, 2004), hiyerarşik yapıları nedeniyle yönetsel açıdan farklı paydaşların sürece katılımını sınırlayan bir anlayışa sahip oldukları (Saint, 2009) ve lisansüstü öğretim yapma ve öğretim üyesi yetiştirme misyonunu yeterince yeterine getiremedikleri (Çetinsaya, 2014) ifade edilmektedir.

Türk yükseköğretim sistemi son yıllarda ciddi bir niceliksel gelişime tanık olmuştur. Gerek ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrenci sayılarında gerekse üniversite (devlet ve vakıf), fakülte, program ve öğretim üyesi (ulusal, uluslararası) bazında yaşanan niceliksel artışlar bunun en temel göstergesidir. Türkiye, yukarıda da ifade edildiği gibi, bu niceliksel gelişimi önemli ölçüde kitlesel eğitim üniversiteleri olarak ifade edilen büyük nüfuslu üniversiteleri ile gerçekleştirmiş ve bu şekilde yükseköğretime erişimde ciddi bir gelişme sağlanmıştır (Çetinsaya, 2014; Eğitim-Bir-Sen, 2017; Küçükcan ve Gür, 2009). Ancak zamanla öğrenci sayılarının artması sonucu yetersiz hale gelen kamu finansmanına alternatif üretme çabalarıyla birlikte esnek, hesap verebilir bir yönetsel yapıya sahip olan, paydaşlarla daha sağlıklı bir iletişim kuran, katma değer üreten, yenilikçi ve proaktif üniversite modelleri Türk yükseköğretim sistemi bağlamında daha

yüksek sesle tartışılmaya başlanmıştır (Kavili-Arap, 2010; Erkut, 2014; Çetin, 2007; Odabaşı, 2006; Sakınç ve Aybarç-Bursalıoğlu, 2012; Yücebaş, 2007). Yapılan bu tartışmalarda genel olarak kitlesel eğitim üniversitelerinin açmazlarından yola çıkarak esnek yapılı, disiplinler arası programlara sahip, bilimsel araştırmalara odaklanan, sanayi-toplum-devlet-piyasa ilişkilerini uygun şekilde yöneten üniversite modellerinin neler olduğu ve bu modellerin sisteme nasıl katkı sağlayabileceğine yönelik fikir üretiminin, yazarların temel motivasyonlarından birini oluşturduğu ileri sürülebilir (Özdemir ve Kılınç, 2016). Bu tartışmalarda önemli yer tutan modellerden biri de girişimci üniversitedir.

Girişimci Üniversite Modeli

Son yıllarda yükseköğretim alanında yoğun biçimde tartışılan bir model olarak girişimci üniversitenin açık, anlaşılır bir tanımını vermek güçtür. Zira kavramı tam olarak açıklayan bir tanım bulunmamaktadır ancak girişimci üniversiteyi diğer üniversite modellerinden ayırmak için bir dizi yaklaşım söz konusudur (OECD, 2012). Bu bağlamda girişimci üniversite, üniversitede üretilen bilginin ticarileşmesinden teknoloji transferine; üniversite ve sanayi arasındaki ilişkilerin yakın temas haline gelmesinden üniversitenin yerel ve bölgesel ekseninde sosyal, ekonomik, kültürel gelişime destek olmasına yönelik baskılara ve üniversitenin uluslararasılaşmasına kadar birçok farklı perspektiften tartışma konusu edilmektedir (Etzkowitz ve Zhou, 2008; Gibb ve Hannon, 2006; Gibb, Haskins ve Robertson, 2009; Sakınç ve Aybarç-Bursalıoğlu, 2012; Winickoff, 2013).

En genel anlamda girişimci üniversite ekonomik ve sosyal kullanım için bilgi üreten üniversite olarak ifade edilmektedir (Etzkowitz, 2003). Başka bir ifadeyle, üniversitenin ekonomik ve sosyal gelişme ve yenileşmeye katkı sağlaması, girişimci üniversitenin en temel niteliği olarak görülmektedir (Etzkowitz ve Zhou, 2008). Etzkowitz (2004) girişimci üniversitenin temel özelliklerini sanayi ve devletle karşılıklı bağımlılık arz eden ilişkiler, diğer kurumsal yapılanmalardan bağımsızlık, hibrit örgüt yapıları, bilginin sermayelendirilmesi ve yenileşme olarak sıralamaktadır.

Bazı yazarlar yükseköğretim kurumlarının 21. yüzyılda özellikle bölgesel eksende ekonomik ve sosyal gelişimin temel itici gücü olma; öğrencilerine farklı kültür ve yaşam koşullarına uyum sağlama, daha esnek örgüt yapılarında çalışabilme, hayat boyu öğrenme, belirsiz ve karmaşık iş ortamlarında çalışma becerilerini kazandırma noktasında ciddi baskılarla karşılaştıklarını ve bu durumun üniversiteleri girişimci bir kimlik kazanmak durumunda bıraktığını ileri sürmektedir (Gibb ve Hannon, 2006). Başka çalışmalarda girişimci üniversitelerin geleneksel öğretim-araştırma-topluma hizmet işlevlerinin yanında pazarlanabilir teknoloji, bilgi üretme ve yerel-ulusal kalkınmayı destekleme gibi işlevleri yüklediklerinden (Kavili-Arap, 2010) ve inovasyonun girişimci üniversitenin en önemli unsurlarından biri olduğundan söz edilmektedir (Odabaşı, 2006). İlgili alanyazında yapılan bir dizi teorik çalışmada girişimci üniversitenin temel özellikleri tartışılmıştır. Konuya ilişkin daha bütüncül bir tablo sunmak amacıyla aşağıda kategorik olarak girişimci üniversiteyi betimleyen özellikler sunulmuştur (OECD, 2012; Erkut, 2014; Etzkowitz, 2003; 2004; Etzkowitz ve Zhou, 2008; Gibb, 2009; Gibb ve Hannon, 2006; Guerrero ve Urbano, 2010; Özdemir ve Kılınç, 2016; Pavlova ve Chernobuk, 2016; Sakınç ve Aybarç-Bursahoğlu, 2012):

Örgüt Yapısı: Girişimci üniversiteyi örgütsel yapı bakımından kitlesel eğitim üniversitelerinden ayıran unsurlardan biri örgüt yapısıdır. Zira bu üniversitelerde daha esnek ve işlevsel örgüt yapıları mevcuttur. Erkut (2014), girişimci üniversitede disiplin-içi anlayışının yerini disiplinler arası ya da disiplinler üstü anlayışına bıraktığını belirtmektedir. Bu üniversitelerin iç yapılanmasında dış kaynaklar için birbiriyle rekabet eden araştırma grupları önemli bir yer tutmaktadır (Etzkowitz, 2003). Bununla birlikte girişimci üniversitelerde rekabetin yoğun olduğu ortamlarda piyasa koşullarına daha iyi hâkim olmak için daha küçük, yatay ve esnek örgüt yapıları tercih edilmektedir (Gibb ve Hannon, 2006). Benzer biçimde Tekeli (2003) de pazar için bilgi üretmenin esas olduğu girişimci üniversitede örgüt yapısının da bir pazar organizasyonunu andırdığını dile getirmektedir.

Üniversite-Sanayi-Devlet İlişkileri: Girişimci üniversite mali kaynaklarının bir kısmını kendi üretmektedir. Bunu da çoğunlukla ticarileşme ve sermayeye dönüşme potansiyeli

olan bilgi ve teknoloji üretmek için çalışmaktadır. Bu noktada girişimci üniversitede üniversite-devlet-sanayi ilişkileri farklı bir örüntüye sahip olmaktadır (OECD, 2012). Üçlü sarmal model olarak ifade edilen bu örüntüde üniversite farklı roller üstlenebilmektedir (Etzkowitz, 2003; Etzkowitz ve Zhou, 2008). Örneğin üniversite liderliğinde bir örüntüde, girişimci üniversiteler bölgesel gelişmenin başlatıcısı konumundadır. Devlet liderliğindeki bir üçlü sarmalda girişimci üniversiteler mevcut sanayinin güçlendirilmesi ve devlet iradesinde yeni sanayileşmenin sağlanması sürecine yardımcı olmaktadır. Sanayi odaklı bir sarmalda ise girişimci üniversitelerden ürün ve süreçlerin geliştirilmesinde sanayi ile işbirliği yapmaları beklenmektedir (Etzkowitz ve Zhou, 2008).

Uluslararasılaşma: Uluslararasılaşma, girişimci üniversitelerin temel özelliklerinden biridir. Zira girişimci üniversiteler uluslararası düzeyde farklı kurum ve kuruluşlarla stratejik ortaklıklar kurmak suretiyle öğretim, araştırma, bilgi-teknoloji kapasitelerini artırmaktadırlar (OECD, 2012). Bununla birlikte uluslararasılaşma bağlamında girişimci üniversiteler, uluslararası araştırma ortaklıkları ve ağ bağlar kurma, uluslararası öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliğine açık olma, yurt dışı kampüsleri kurma ve çok dilli program uygulama gibi noktalarda öne çıkmaktadır (Gibb vd., 2009). Ayrıca girişimci üniversiteler alanında önemli ödüller almış (Nobel, Abel vb.) ve uluslararası platformda önemli başarılar kazanmış öğretim üyelerini istihdam ederek kurumsal görümlerini güçlendirme eğilimindedirler (Özdemir ve Kılınç, 2016).

Finansman: Üniversitenin girişimci bir hüviyete kavuşmasında ticari potansiyeli olan araştırmalar yapması önem arz etmektedir (Etzkowitz ve Zhou, 2008). Başka bir ifadeyle araştırma üniversitesinde olduğu gibi üniversitesinde bilgi üretimi önemli bir unsurdur ancak farklı olarak girişimci üniversitede üretilen bilginin ticari değer taşıması gerekmektedir (Yücebaş, 2007). Ancak Odabaşı'nın (2006) da ifade ettiği gibi 21. yüzyılda üniversiteler üzerindeki en önemli baskı unsurlarından biri, devletlerin yükseköğretime ayırdıkları bütçenin yeterli olmaması ve kitleselleşme akımı uyarınca yükseköğretim hizmeti talep eden bireylerin sayısının artması sonucu, finans kaynaklarının çeşitlendirilmesidir. Bu nedenle girişimci üniversiteler sanayi ile güçlü

ağbağlar kurmakta, öğretim üyelerini girişimci uygulamalara yönlendirmekte ve üretilen bilginin sanayide bir girişim sürecine öncülük etmesi ya da bir girişimin yolunu açmasını hedeflemektedirler (OECD, 2012). Bu doğrultuda girişimci üniversitede patent alma ve lisanslama, sanayi kuruluşları için danışmanlık yapma, üniversitenin ürettiği bilginin ticarileşmesini sağlayacak şirketler kurma, girişimcilik eğitimi verme ve AR-GE faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için olanaklar yaratma önem kazanmaktadır (Etzkowitz ve Zhou, 2008). Ezcümle, girişimci üniversitede araştırma üniversitesinden farklı olarak bilim için bilim anlayışı yerini sorun çözmek için bilim anlayışına bırakmakta (Tekeli, 2003) ve girişimci üniversite piyasa için bilimsel bilgi üreterek malî kaynaklarını çeşitlendirme yoluna gitmektedir (Kavili-Arap, 2010).

Yönetim ve Liderlik: Girişimci üniversitede en temel husus piyasa için bilgi üretmektir (Etzkowitz, 2003). Ancak bu noktada başarılı olmak için özellikle rektör, senato ve dekan düzeyinde görev yapan üst düzey yöneticilerin liderlik becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda girişimcilik kültürünün yerleştirilmesi, girişimciliğin tüm üniversite tarafından paylaşılan bir değer olarak görülmesi, bireysel ve kurumsal düzeyde girişimciliğin desteklenmesi; devlet, sanayi, sivil toplum kuruluşları, kâr amacı güden kuruluşlar ve sanayi ile etkili bir iletişim ağının kurulması ve iş birliğinin sağlanması, girişimci üniversitede yöneticilik görevinde bulunanlardan temel beklentiler arasındadır (OECD, 2012). Yönetim ve liderlik bağlamında girişimci üniversiteler için tartışılabilir bir diğer konuda Humboldt Üniversitesi'ndeki meslektaş yönetiminden profesyonel yönetime geçişir. Özellikle bazı yazarlar (ör. Wissema, 2009) tarafından üçüncü kuşak üniversite olarak belirtilen ve disiplinler arası uzmanlaşma, dış paydaşlarla ve diğer üniversitelerle kurulan güçlü ağbağlar, rekabetçi piyasada işlev görme ve çok kültürlü üniversite gibi anahtar kelimelerle karakterize edilen üniversitelerde, "politika belirleme sürecine iş dünyası ve kamu alanından uzmanlar daha fazla müdahil olmakta; malî ve idarî konuların finansman kaynağının tercihlerine yahut önceliklerine göre şekillenmesi ve yönetilmesi (veya en azından bu kaynağın ilgili bütün kurullarda ve süreçlerde temsil edilmesi) sağlanmaktadır" (Çetinsaya, 2014, s. 28).

Öğretim: Girişimci üniversite yalnızca piyasa için bilgi üretmemekte, piyasa için bilgi üretecek bireyleri de yetiştirmekte; yani girişimcilik eğitimi vermektedir. Örneğin girişimci üniversitelerde girişimcilik akademik bir alan olarak benimsenmekte, üniversitede bu alanda kürsüler bulunmakta (Professor of Entrepreneurship), öğrencilere girişimcilik becerilerini kazandırmak üzere geleneksel derslerden ziyade uygulamaya dönük ders seçenekleri sunulmakta, öğrencilere kendi şirketlerini kurup işletme imkânları sunulmakta ve girişimciliği ilişkin yarışmalar düzenlenmektedir (OECD, 2012).

Ezcümlle, girişimci üniversite bilimin piyasa için ve piyasa koşulları uyarınca yapıldığı, yapısal açıdan diğer üniversite modellerine (Geleneksel/Klasik/Ortaçağ Avrupa ve Humboldt) göre daha esnek ve yatay bir örgütlenmenin gerçekleştiği, üniversite-sanayi-devlet ilişkilerinin daha iç içe olduğu, küreselleşme ve uluslararasılaşmanın daha fazla önemsendiği, finans kaynaklarının çeşitlendiği ya da finans kaynağı olarak kamuya bağımlılığın azaldığı, üniversite yönetimine iş dünyası ve kamu alanından daha fazla paydaşın dahil olduğu ve girişimciliğin öğretimin önemsendiği bir model olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın Amacı

Ulusal alanyazında yapılan bir dizi çalışmada girişimi üniversitenin tarihi ve kavramsal temellerinin (Kavili-Arap, 2010; Odabaşı, 2006; Özdemir ve Kılınç, 2016); girişimci üniversite ve bölgesel kalkınma (Çetin, 2007), girişimci üniversite ve üniversite-sanayi ilişkileri (Erdil, Pamukçu, Akçomak ve Erden, 2013; Sakınç ve Aybarç- Bursalıoğlu, 2012) ve girişimcilik olgusu ve üniversite (Erkut, 2014) arasındaki ilişkilerin tartışıldığı görülmektedir. Bununla birlikte başka çalışmalarda girişimci üniversitenin Türkiye bağlamında analiz edildiği (Özer, 2011) ve girişimci üniversite olgusunun neo-liberal bir üniversite modeli olarak ele alınıp eleştirel bir dille çözümlendiği çalışmalara (Tekin, 2003; Yücebaş, 2007) rastlanmaktadır. Buna karşın girişimci üniversite modeline yönelik ulusal ekseninde üretilen araştırma bulguları oldukça sınırlıdır (Ökmen ve Bal, 2013; Yıldırım ve Aşkun, 2012). Her ne kadar girişimci üniversite olgusuna yönelik Türk yükseköğretim sistemi bağlamında yapılan tartışmaların tarihsel geçmişi

kısa olsa da konuya ilişkin daha sağlıklı çözümler yapmak ve Türkiye açısından çıkarımlarda bulunmak için daha fazla araştırma bulgusuna ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Zira bazı çalışmalarda girişimci üniversite modeline ilişkin yapılacak çalışmalardan elde edilecek bulguların, özellikle gelişmekte olan ülkelerde girişimciliğin ekonomik ve sosyal gelişmeyi destekleyen bir unsur olarak kullanılması noktasında karar vericilere yardımcı olacağı belirtilmektedir (Yıldırım ve Aşkun, 2012). Bu bağlamda mevcut araştırmadan elde edilecek bulguların, girişimci üniversite olgusuna yönelik yapılan tartışmalara yön verme ve konuya ilişkin yapılacak ardıl çalışmalar için önemli bir veri kaynağı teşkil etme potansiyeli taşıdığı düşünülmektedir. Bu itibarla mevcut çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Girişimci üniversite modeli nedir?
2. Girişimci üniversitelerin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?
3. Girişimci üniversite modeline geçmek için örgütsel düzeyde ne gibi yapı ve süreçler tesis edilmelidir?
4. Türk yükseköğretim sistemi bağlamında girişimci üniversitelerin genel görünümü nasıldır?
5. Girişimci üniversite ve güncel küresel eğitlimler arasında nasıl bir bağ kurulabilir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, girişimci üniversite modelinin temel özelliklerini, olumlu ve olumsuz yanlarını, diğer üniversitelerden ayrılan yönlerinin neler olduğunu ve Türk yükseköğretim sistemine nasıl katkı sunabileceğini öğretim üyelerinin görüşlerine dayalı olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bakımdan mevcut çalışma nitel araştırma yöntemi ve temel betimleyici desende tasarlanmıştır.

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Türk yükseköğretim sistemi bağlamından girişimci üniversite modeline yönelik tartışma ve araştırmalar oldukça yenidir. Bu durum araştırmanın verilerinin toplanacağı katılımcıların seçimini daha önemli hale getirmektedir. Bu itibarla araştırmanın konusuna ilişkin en derinlemesine ve zengin verilerin toplanabilmesi için mevcut çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede araştırma konusu edilen durum ya da olguya ilişkin en derinlemesine ve en zengin verileri toplanması esastır (Patton, 2014). Mevcut araştırmaya katılımda kullanılan ölçüt genelde yükseköğretim sistemi özelde ise farklı üniversite modelleri ve girişimci üniversite modeli üzerine çalışmalar yapmış; ilgili seminer, kongre ya da konferans gibi etkinliklere iştirak etmiş olmaktır. Bu bağlamda ilgili ölçüte uygun altı öğretim üyesi araştırmaya katılmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

<i>Değişkenler</i>	<i>Kategoriler</i>	<i>n</i>
Cinsiyet	Erkek	5
	Kadın	1
Yaş	34-56	6
Kıdem	11-31	6
Eğitim Düzeyi	Doktora	6
	Dr. Öğr. Üyesi	1
Unvan	Doçent Doktor	1
	Profesör Doktor	4
Görev Yapılan Üniversite	Kamu	3
	Vakıf	3
Toplam		6

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri ilgili alanyazına ve uzman görüşlerine dayalı olarak araştırma grubu tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formunda beş soru bulunmaktadır. Bu sorularla katılımcıların

girişimci üniversite modelinin ne olduğuna, bu modelin olumlu ve olumsuz yanlarına, girişimci üniversite modeline geçmek için örgütsel düzeyde ne gibi yapı ve süreçler tesis edilmesi gerektiğine, Türk yükseköğretim sistemi bağlamında girişimci üniversitelerin genel görünümünün nasıl olduğuna ve girişimci üniversite ile güncel küresel eğilimler arasında nasıl bir bağ kurulabileceğine yönelik görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Formdaki soruların daha açık ve anlaşılır olması ve bu şekilde daha derinlemesine veri toplanması amacıyla dört soru için sonda soruları kullanılmıştır. Örneğin görüşme formundaki son soru “Girişimci üniversite ve güncel küresel eğitlimler arasında nasıl bir bağ kurulabilir?” şeklindedir. Katılımcılarım bu soruyu daha iyi çözümleyebilmeleri için alanyazına dayalı olarak belirlenen yükseköğretimdeki güncel küresel eğilimlerin her biri (örn. Küreselleşme, kiteselleşme, uluslararasılaşma, kalite güvencesi) birer sonda olarak kullanılmıştır.

Görüşme formu hazırlama süreci araştırmacılarım bir araya mevcut çalışmanın amaçlarına ve ilgili alanyazına uygun olarak geliştirdikleri taslak form ile başlamıştır. Ardından hazırlanan taslak form kapsam geçerliği için yükseköğretim alanında çalışmalar yapan ve araştırmacının katılımcıları arasında yer almayan üç uzmanın (öğretim üyesi) görüşüne sunulmuş ve elde edilen dönütler uyarınca formda bazı değişiklikler gerçekleştirilmiştir. İzleyen süreçte formun Türk dili açısından uygunluğunun belirlenmesi için mantıksal bir yol olarak uzman görüşüne başvurulmuş ve bir kamu üniversitesinin Türk Dili Edebiyatı bölümünde görev yapan bir öğretim üyesine görüşme formu sunulmuştur. Forma ilişkin yapılan öneriler dikkate alınarak formda son düzenlemeler yapılmış, tüm araştırmacıların ortak kanaati doğrultusunda forma son şekli verilmiş ve benzer özellikleri ölçtüğü anlaşılabilir bir soru görüşme formundan çıkartılarak toplam beş sorudan oluşan forma son şekli verilmiştir. Bu sorulara gerektiğinde sondalar eklenerek katılımcıların görüşlerinin çeşitlendirmesi amaçlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri birinci ve dördüncü sıradaki araştırmacıların katılımcılarla yaptığı yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır. Görüşmeler öncesi her bir katılımcı ile telefon aracılığıyla iletişim kurulmuş, araştırmanın amacı hakkında kısa bir bilgilendirme yapıldıktan sonra gönüllülük göstermeleri halinde ortaklaşa belirlenecek yer ve zamanda görüşme yapılmak istediği kendilerine ifade edilmiştir. Yapılan bu ön protokole uygun olarak görüşmeler belirlenen yer ve saatte gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılarla araştırmanın amacı hakkında kısa bir görüşme yapılmış, araştırma sorularının yazılı olduğu metnin katılımcılar tarafından bir süre incelenmesi sağlanmış ve yapılan görüşmelerde veri kaybını engellemek için görüşmelerin ses kaydına alınması için katılımcılardan izin istenmiştir. Katılımcıların hepsi de ses kaydına izin vermişlerdir. Ayrıca görüşmeye başlamadan önce Creswell'in (2007) ortaya koyduğu nitel araştırmalarda uyulması gereken etik kurallara da uyum sağlamak amacıyla katılımcılara görüşme sırasında hiçbir biçimde kimliklerini belli etmek durumunda olmadıkları, araştırma bulgularının bilimsel bir araştırma için kullanılacağı ve ses kayıtların farklı bir amaçla kullanılmayacağı; istedikleri takdirde araştırma bulgularından haberdar edilecekleri bildirilmiştir. Görüşmeler 35-40 dakika arasında sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Öncelikle elde edilen ses kayıtları kâğıda geçirilmiştir. Her bir kayıt için aynı işlem gerçekleştirildikten sonra bu kâğıtlar birleştirilmiş ve toplanan bütün veriler üzerinde hızlı okuma, okuma ve detaylı okuma yapılmıştır. Bu üç tur okumada temel amaç, elde edilen verileri bir bütün olarak anlamaktır. Ardından toplanan veri üzerinden içerik analizi yapılmış; tema, kategori ve kodlara ulaşılmıştır. Bununla birlikte ortaya çıkan bulguları desteklemek, anlamı güçlendirmek ve bulgular arasında göze çarpan nispeten daha önemli noktaları okuyucuya sunmak amacıyla yer yer katılımcıların ifadeleri doğrudan alıntılanmıştır. Son olarak çalışmanın tek tip katılımcısı (öğretim üyesi) olduğu için verilerin analizinde gerekli yerlerde "K" ve "1, 2" şeklinde kısaltmalar kullanılmıştır.

İnandırıcılık, Aktarılabilirlik, Tutarlık ve Teyit Edilebilirlik

Nitel araştırmaların inandırıcılığının, aktarılabilirliğinin, tutarlığının ve teyit edilebilirliğinin sağlanması gerekmektedir (Lincoln ve Guba, 1985). Bu kapsamda bazı stratejiler bulunmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada inandırıcılığın sağlanması için uzun süreli görüşme ve katılımcı teyidi stratejilerinden yararlanılmıştır. Buna göre katılımcılarla yapılan görüşmeler mümkün olduğunca uzun tutulmaya çalışılmış, görüşme ortamı katılımcıların araştırma konusuna ilişkin görüşlerini rahatlıkla ifade edebilecekleri biçimde düzenlenmeye çalışılmış ve Creswell (2007) tarafından önerilen etik ilkelere uyum sağlanarak katılımcının kendini rahat hissedeceği bir ortam tesis edilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte her bir katılımcı tarafından görüşmeye ilişkin yapılan ses kayıtları “kâğıda döküldükten sonra katılımcılarla elektronik posta aracılığıyla paylaşılmıştır. Bu e-postada katılımcılardan görüşmenin içeriğine ilişkin görüşlerini bildirmeleri, eklemek ya da çıkarmak istedikleri yer varsa bunu belirtmeleri istenmiştir. Yapılan geri dönüşlerde katılımcılar herhangi bir ekleme ya da çıkarma talebinde bulunmamışlar ve görüşme metinlerini teyit etmişlerdir. Bu şekilde araştırmacının inandırıcılığının sağlanmasında katılımcı teyidi mantıksal bir yol olarak kullanılmıştır.

Bu araştırmada aktarılabilirliği sağlamak amacıyla ayrıntılı betimleme stratejisinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda araştırma sürecinde yapılan bir eylem ayrıntılarıyla betimlenmeye çalışılmıştır. Örneğin araştırmacının çalışma grubu, bu grubun seçimi, bu seçim için hangi kriterlerin kullanıldığı, verilerin toplanması ve analizi gibi süreçler ayrıntılarıyla betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmacının tutarlılığının sağlanmasında bağımsız araştırmacı incelemesinden faydalanılmıştır. Bu kapsamda araştırma grubunda ve veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde görüşleri alınan uzman grubunda yer almayan ve yükseköğretim alanında çalışmalar yapmış olan bir uzmana mevcut araştırma detaylarıyla anlatılmış ve uzmandan ilgili eseri detaylı bir biçimde incelemesi, eserin herhangi bir farklı bölümleri ya da süreçleri (ör. araştırma soruları ve araştırma deseni arasında) arasında tutarsızlık olup olmadığını belirtmesi incelenmiştir. Uzman incelemesi sonucu araştırmacının bir bütün olarak tutarlı bir yapı arz ettiği belirlenmiştir.

Son olarak araştırmanın teyit edilebilirliğini sağlamak için aynı uzmanla araştırmada toplanan veriler ve bu veriler üzerinde ortaya çıkarılan tema ve kodlar paylaşılmış; uzmandan tema ve kodları denetlemesi istenmiştir. Yapılan denetleme işlemi sonucunda araştırmacıların ve uzmanın değerlendirmelerinin benzerlik gösterdiği ortaya konmuştur.

BULGULAR

Araştırmada belirlenen sorulara ilişkin görüşmelerden elde edilen bulgular aşağıda tablolar halinde sunulmuştur. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin girişimci üniversite modeline ilişkin görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Girişimci Üniversite Modeline İlişkin Görüşler

<i>Kategori</i>	<i>Kodlar</i>	<i>n</i>
Girişimci üniversitelerin temel özellikleri	Üniversiteye girişimcilik kültürünün yerleşmesi	5
	Öğretim üyesi özerkliğinin olması	4
	Yeni fikirleri desteklemesi	4
	Üniversite sanayi işbirliğinin sağlanması	4
	Girişimci personele sahip olması	3
	Esnek bir örgüt yapılanması	3
	Finansman olanaklarının artırılması	3
	Yeniliklerin öncüsü olması	3
	Teknoloji transfer ofisi ve teknoparkların etkin halde kullanılması	2
	Öğretim programlarının girişimciliğe imkân verecek şekilde yapılandırılması	2
	Örgütsel atalete kapılmaması	2
	Bulunduğu çevrenin ihtiyaçlarına cevap vermesi	1
	İşbirliği ve yarışmacı özelliklerini bir arada bulundurması	1
	Farklılık gösterecek yaratıcı modellerin var olması	1

Tablo 2 incelendiğinde katılımcılar, girişimci üniversite modeline ilişkin görüşleri *girişimci üniversitelerin temel özellikleri* kategorisinde değerlendirmişlerdir. Bu kategorideki, üniversiteye girişimcilik kültürünün yerleşmesi ($n = 5$), öğretim üyesi özerkliğinin olması ($n = 4$), yeni fikirleri desteklemesi ($n = 4$) ve üniversite sanayi işbirliğinin sağlanması ($n = 4$) ifadeleri öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Bu açılardan değerlendirildiğinde öğretim üyelerinin girişimci üniversitenin temel

özelliğinin üniversitelerde girişimcilik kültürünün yerleşmesinden geçeceğini belirtmektedirler. Bu nedenle üniversitelerde girişimcilik kültürüyle öğretim üyesi özerkliğinin eşzamanlı olarak ilerlemesinin, girişimci üniversiteye geçişte önemli bir adım olduğu görülebilmektedir. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Bir akademisyen bağımsızdır. Üniversitenin çalışanlarına bu esnekliği bu özgürlüğü vermesi gerekiyor. Çalışanların yenilikçi çalışmalarına akademisyenlerin yenileyici çalışmalarına biraz fon sağlıyor olması gerekiyor ki akademisyenler kendi çalışma alanları çerçevesinde bilim insanı olarak bilim dünyasına katkıda bulunsunlar. (K1)

Bütün üniversitelere, toplumlara ve sistemlere uyacak tek bir modelin olamayacağı, bilakis, üniversiteden üniversiteye farklılık gösterecek yaratıcı modellerin varlığından bahsedilmektedir. Girişimci üniversite çevresindeki değişim ve gelişmeler karşısında statik bir yapıda değil daha çok adaptive (uyan) ve çevredeki değişim ve ihtiyaçlara hızlı cevap verebilen ve marketteki değişim ve beklentileri sürekli olarak göz önünde bulunduran bir yapıdadır. Bu, girişimci üniversiteleri diğerlerinden ayıran en önemli özellik olarak ifade edilebilir. (K2)

Girişimci üniversiteler çevreyle ilişkisini yeniden tanımlıyor diğer üniversitelerle ilişkisini yeniden tanımlıyor yani hem işbirliği yapacak hem yarışmacı olacak fakat üniversite girişimcilik ekosistemi diye bir kavramdan bahsediyor bunu üniversitelere uygularsanız girişimcilik ekosistemine bir tür olarak üniversitenin iç ve dış tehditlere karşı önlem alması riskleri ve tehditleri ortadan kaldırıp fırsatları iyi değerlendirmesi gerekiyor. (K3)

Girişimcilik gibi bir kavram kültürden, değerden ya da o toplumdaki insanların yapıp ettiklerinden bağımsız değil. Siz kültür olarak insanlar, olarak girişimci ruh yapısına sahipseniz bu yapı okul toplumun aynasıdır, okula yansıyor yani. (K4)

Girişimci üniversiteler yeniliklerin kaynağı olan, ekonomik düzen içindeki kuruluşlarla etkin ilişkiler kuran, uluslararası yapıda, bilgiyi topluma aktarma gayreti içinde, esnek bir yapıya sahip ve araştırma süreçlerini sürekli geliştiren kurumlar olarak nitelendirilmektedir. (K5)

Bu üniversite modeli, üniversitenin endüstri ile ilişkilerinin yoğunlaştığı bir anlayış ya da model yani sadece temel araştırmaları yapan bir kurum değil aynı zamanda ekonomiye dönük uygulamalı araştırmaları yapan ve endüstriye katkıda bulunan bir üniversite modeli. Ne zaman çıkıyor buda 1950'lerde çıkıyor dolayısıyla tarihsel süreçlere baktığımızda gelişimi bu şekilde. (K6)

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin girişimci üniversitelerin olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Girişimci Üniversitelerin Olumlu ve Olumsuz Yönlerine İlişkin Görüşler

<i>Kategoriler</i>	<i>Kodlar</i>	<i>n</i>
Olumlu	İş dünyasına katkı sağlaması	4
	Ekonomiye katkı sağlaması	3
	Yeni fikirlerin oluşmasına öncülük etmesi	3
	Üniversiteye prestij sağlaması	2
	Üniversiteye kaynak sağlaması	2
	Toplumsal refahı artırması	1
Olumsuz	Sözde girişimci özde statükocu bir yapıya kavuşması	3
	Özerklik ve özgünlüğün birbirini destekleyememesi	2
	Maddi kaynakların boşa harcanma riskinin bulunması	2
	Girişimcilik adına yapılanların, toplumun değerleriyle çatışma durumu oluşturması	2
	Sağlanması gereken ayrıcalıkların kötüye kullanılması	2
	Ürün odaklı bir yapılanmaya gidilmesi	1
	Dış baskılara açık hale gelmesi	1
	Üretilen bilginin piyasalaşmasına yol açması	1

Tablo 3 incelendiğinde katılımcılar, girişimci üniversitelerin olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri *olumlu* ve *olumsuz* kategorilerinde değerlendirmişlerdir. Olumlu kategorisinde, iş dünyasına katkı sağlaması ($n = 4$) ve ekonomiye katkı sağlaması ($n = 3$) ve olumsuz kategorisinde, sözde girişimci özde statükocu bir yapıya kavuşması ($n = 3$) ve özerklik ve özgünlüğün birbirini destekleyememesi ($n = 2$) ifadeleri öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Bu açılarından değerlendirildiğinde katılımcılar girişimci üniversitelerin iş dünyasına ve ekonomiye katkı sağlamasını olumlu bir girişim olarak değerlendirirken, üniversitelerde statükocu bir yapının hâlen devam etmesini, özerklik ve özgünlüğün eşgüdülenememesinden dolayı girişimci üniversitenin olumsuzluklarına vurgu yapmaktadırlar. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Olumlu taraftan baktığımız zaman bu üniversitenin bilim dünyasına katkı sağlamasını bekliyoruz, iş dünyasına katkı sağlamasını bekliyoruz. (K1)

Girişimci üniversite fikrinin temelinde, toplumsal kalkınma ve ekonomik büyümede üniversiteye düşen rol olduğu dikkate alındığında, toplumsal ihtiyaçlara pratik çözümler sunması, yeni fikir ve icatlara ticarileştirme yolu açarak ülke ekonomisine katma değer sağlaması olumlu bir özellik olarak ifade edilebilir. Kuruma sağlayacağı finansal artılar ise ayrı bir kalemde değerlendirilebilir. (K2)

Sözde girişimci özde statükocu bir merkezîyetçi yapının sürdürülmesi merkeze gelene kadar bunu herkes eleştiriyor merkeze gelip oturunca o kurumlara turnak içinde söylüyorum zaptırapıt altına almak için birilerine kullanılınca bizinkiler

pek sınıyor bu kuru lafları ben sevmiyorum yok efenim araştırma üniversitesi olduk güzel hayırlı olsun girişimci üniversite olduk oda fevkalade hayırlı olsun ama sonuç? (K3)

Tüm üniversitelerdeki bilim insanlarının görevi bir şeyi deneme yanılma yoluyla yapmaktır. Dolayısıyla girişimcilikte daha çok deneme yanılma yapabilirsiniz. Bin tane deneme yaparsınız bunun bir tanesi tutar. Onun için olumsuz yönü daha çok para harcamak. (K4)

Girişimci üniversite bilginin biran önce toplumun refahına kazandırılması açısından olumlu bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak, girişimci üniversitenin bilginin piyasalaşmasına yol açarak onu ticarileştirmesinin bilimi dejeneredeceği fikri de olumsuz bir durum olarak görülmektedir. (K5)

Girişimci üniversite açısından baktığımızda bu aslında daha araştırma ağırlıklı üniversitelerden bu fonksiyon beklenir. Çünkü burada endüstriye yönelik araştırmalar yayınlar ortaklıklar işbirlikleri teknopark, teknokent gibi bir takım şirketlerin oluşması ve piyasa yönelimli bir şeyin oluşması lazım. (K6)

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin girişimci üniversite modeline geçmek için örgütsel düzeyde gerekli olan yapı ve süreçlere ilişkin görüşleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Girişimci Üniversite Modeline Geçmek İçin Örgütsel Düzeyde Gerekli Olan Yapı ve Süreçlere İlişkin Görüşler

<i>Kategoriler</i>	<i>Kodlar</i>	<i>n</i>
Yapı	Özerkliğin sağlanması	3
	Amaca uygun bir yapının kurulması	3
	Merkezi yönetimin baskısı ortadan kaldırılması	2
	Girişimciliğin örgütün tümünde içselleştirilmiş olması	2
	Düşünce özgürlüğünün olması	2
	Girişimci üniversite yerine yenilikçi üniversite kavramının kullanılması	1
	Yerli ve milli bir üniversite yapısının oluşturulması	1
	Örgütün kendi içinde ve dışında etkileşim içinde olmasının sağlanması	1
	Sosyal ve ekonomik süreçlerin uygun hale getirilmesi	4
Süreç	Teşvik edici bir ortamın oluşturulması	3
	Bürokratik iş ve işlemlerin ortadan kaldırılması	3
	İnsanlığa yarar getirecek bir görev üstlenmesi	2
	Rekabete açık ortamların var olması	1

Tablo 4 incelendiğinde katılımcılar, girişimci üniversite modeline geçmek için örgütsel düzeyde gerekli olanlara ilişkin görüşleri yapı ve süreç kategorilerinde değerlendirmişlerdir. Yapı kategorisinde, özerkliğin sağlanması ($n = 3$) ve amaca uygun bir yapının kurulması ($n = 3$) ve süreç kategorisinde, sosyal ve ekonomik süreçlerin uygun hale getirilmesi ($n = 4$) ve teşvik edici bir ortamın oluşturulması ($n = 3$) ifadeleri

öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Başka bir ifadeyle katılımcılar girişimci üniversite modeline geçişte yapı ve süreç bakımından yapılması gereken noktalara, yapı boyutunda özerkliği süreç boyutunda ise sosyal ve ekonomik noktalara vurgu yapmaktadırlar. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Bir kere üniversiteye gereken özerliğin verilmesi lazım. Üniversitenin kendini yönetebilmesine izin vermek lazım. Bunun içinde Türkiye örneğinden hareketle, YÖK gibi bir merkezi birimin, bunun olmuyor olması gerekiyor. (K1)

Girişimci üniversiteler, içinde buldukları toplumun beklentileri, siyasi yapı ve uygulamalar, hukuk sistemi, ekonomi politika ve uygulamalarının izin verdikleri ortamda ortaya çıkar ve gelişirler. Bu kapsamda, bir üniversitenin girişimci bir yapıya bürünebilmesi için özellikle içinde buldukları toplumun sosyal ve psikolojik olarak hazır olması, hukuk sistemi, ekonomi politikaları ve siyasi uygulamaların yaratıcılık, üretkenlik ve girişimciliği engellemekten ziyade buna ortam hazırlar nitelikte olması gerekmektedir. Özellikle Amerikan yükseköğretim sistemi örnek alındığında, üniversitelerin birer girişimci kuruluşa dönüşmelerindeki en önemli faktörün, içinde buldukları sosyal siyasal ve ekonomik ortamın buna zemin hazırlar ve teşvik eder konumda olduğu söylenebilir. (K2)

Yeni üniversite yenilikçi üniversite diyelim misal üniversite böyle olur işte örgütlenmesi ile efendime söyleyeyim insan ilişkileri yaklaşımıyla öğretim üyesi kadrosu yaklaşımıyla ben böyle bir girişimci ruh bekliyorum. Yeni Türkiye den yerli ve milli üniversiteyi bekliyorum. (K3)

Türkiye deki model bürokratik bir modeldir. Hiçbir şey kültürden bağımsız değil dolayısıyla eğer sizde düşünce özgürlüğü yoksa fikirler insanlar özgürce ifade edemiyorsa buradan bir şey çıkmaz. Onun için bizim üniversite özellikle merkezi yapıdan ve her şey tepeden yönetildiği için buradan batı literatürünün de söylediği gibi özgür düşünceler ortaya çıkmaz, girişimci olmak için öncelikle düşünce özgürlüğünün olması lazım bürokratik ortamda bunu ne kadar yapacağımız soru işareti olabilir. (K4)

Yatınlık, yenilikçilik ve girişimciliğin örgüt (üniversite) tarafından tam anlamıyla içselleştirilmesini ifade etmektedir. Girişimci üniversite olma yolunda bir diğer boyut ise ekosistemle bütünleşmedir. Bunun anlamı da ekonomik sistem içinde yer alma ve sistem içindeki alt sistemler ve kurumlarla etkileşim içinde olmaktır. Girişimcilik de piyasa ekonomisinin olmazsa olmazıdır. Piyasa ekonomisinde girişimci olmak aynı zamanda rekabetçi olmayı, rekabetçi olmakta güçlü olmayı gerektirir. (K5)

Kurumlar araştırma ağırlıklı bir üniversite ve bunun doğal sonucu olarak bu girişimci bir üniversite modeline geçirmek zorunda hissetmeli. Çünkü piyasaya yönelik bir şey yapman lazım yani buradaki araştırma ürünlerinin sonuçta ticarileşmesi lazım. (K6)

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin Türk yükseköğretim sistemi bağlamında girişimci üniversitelerin genel görünümüne ilişkin görüşleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Türk Yükseköğretim Sistemi Bağlamında Girişimci Üniversitelerin Genel Görünümüne İlişkin Görüşler

<i>Kategori</i>	<i>Kodlar</i>	<i>n</i>
Türk yükseköğretim sisteminde girişimci üniversiteler	Yasal düzenlemelerle sözde girişimci üniversiteler	4
	Merkeziyetçi ve tek tip üniversitelerin devamı	3
	Felsefi ve düşünsel altyapısı henüz tamamlanmamış bir kavramdan ibaret üniversite yapılanması	3
	Diğer üniversitelerden farkının olmaması	3
	Öğretim programına girişimcilik dersi konularak sağlanmaya çalışılan bir girişimcilik	2
	Siyasal baskıların altında bir girişimcilik	2
	Girişimci üniversitelerin devlet politikası haline getirilememesi	1
	Şantiye ve rantıye üzerine girişimcilik	1
	Girişimciliği teşvik edecek bir mekanizmanın olmaması	1
	Kamu üniversitelerinin kamu finansmanına dayanması	1
	Vakıf üniversitelerinin bağlı olduğu vakfın finansmanına dayanması	1
	Ağbağı yapılanması olmayan üniversiteler	1
	Bazı üniversitelerin bu tanımlamaya uygun düşmesi	1

Tablo 5 incelendiğinde katılımcılar, Türk yükseköğretim sistemi bağlamında girişimci üniversitelerin genel görünümüne ilişkin görüşleri *Türk yükseköğretim sisteminde girişimci üniversiteler* kategorisinde değerlendirmişlerdir. Bu kategorideki, yasal düzenlemelerle sözde girişimci üniversiteler ($n = 4$), merkeziyetçi ve tek tip üniversitelerin devamı ($n = 3$), felsefi ve düşünsel altyapısı henüz tamamlanmamış bir kavramdan ibaret üniversite yapılanması ($n = 3$) ve diğer üniversitelerden farkının olmaması ($n = 3$) ifadeleri öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Bu açılardan değerlendirildiğinde öğretim üyelerinin Türk yükseköğretim sisteminde girişimci üniversite adına yapılanların söylemden öteye gidemediği yönündeki düşünceleri oldukça önemlidir. Bu bağlamda yenilik, değişme ve gelişme adına yapılanların gerekli alt yapı olmadan bir işe yarayamayacağı, eskinin devamından öteye gidemeyeceği görülmektedir. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Şu an da ki mevcut devlet üniversitelerinin böyle bir ihtiyacı yok. Çalışanların kendi vicdanına kalmış. Kimse bir şey demeyecek yani özellikle profesörlüğü veya doçentliği aldıktan sonra. Çünkü maaş standart geliyor, çalışma garantisi var, profesör olduktan sonra dersini verdikten sonra bir şey beklenmiyor yani. Devlet üniversitelerinde benim gördüğüm kadarıyla profesör olduktan sonra çalışanlar akademik vicdanı nedeni ile çalışıyorlar yoksa üniversitenin organizasyonundan kaynaklanan bir teşvik mekanizması yok yani. (K1)

Türkiye'deki bazı üniversitelerin hızlı bir şekilde girişimci üniversite hüviyetine bürünme gayretleri gözlemlenmekle birlikte; sistemin merkezîyetçi ve tektipleştirici bir yapıda olması (YÖK, anayasa ve kanunlar vs), üniversitelerin finansal açıdan devlete bağımlı olması (vakıf üniversiteleri de finansal özerkliği sağlayabilmiş değil, vakıf desteği dışında ayakta durabilecek yapıda değil), sağlıklı bir market ve yükseköğretim ilişkisinin bulunmaması ve girişimcilik anlayışının eğitim ve ekonomi politikalarına daha yansıtılmamış olması gibi sebepler bu yöndeki adımları sekteye uğratmaktadır. (K2)

Bana sorarsanız felsefi ve düşünsel alt yapısı dediğimizde felsefi ve düşünsel altyapısı henüz tamamlanmamış bir kavramdan bahsediyoruz. Ama her yeni girişimci dediğin daha sonra bakıyorsun girişimci şantiye rantıye ittifakı eğitim işine de el atıyor girişimcilik değildir bu şantiye rantıyedir yani şantiye yaptık şu kadar metrekaşe yer yaptık falan ardından kadrolaşma teknopark da böyle oldu girişimci yetiştirecek ti şantiye rantıye yeri oldu. Fikirler çatışacak burada efendime söyleyeyim yenilikler çıkacak emeği geçenleri bu konuda dürüstçe çalışanları saygı ile anıyorum. Ama girişimcilik dediğin şeyin insanlara yarar üretecek ki bilgi en iyi toplumsal iyilerden biri kamusal maldır. Genel olarak bir sistem içerisinde gelişiyor ama benim demek istediğim özellikle bu network çağına uygun ağ bağı kavramında kullanıyorum ağ bağı üniversitelerin oluşması lazım her üniversitelerin kendi iç örgütlenmelerinde ağ bağı yapılanmasını ciddi olarak düşünmesi lazım hem de üniversiteler arası ilişkilerinde. (K3)

Bizim ülkemizdeki son yıldakinin biraz yasal zorunluluk ve tepeden olan bir girişimcilik anlayışına uygun ya da devletin yapısına uygun bir girişimcilik modeli olduğunu düşünmüyorum ve bunu doğru bulmuyorum. Tüm üniversitelerden beklendi bu da hani falanca olsun değil. Herkesin aynı bütçeyle hepimiz birden girişimci olacağız. Hani bir düşünce özgürlüğünün olmadığı bir ortam var herkeste aynı sınırlı bütçede olmaz çünkü bunun için deneme yanılma için laboratuvar ortamı ve para lazım bu olmadan olmaz. Her gün beni ilgilendirmeyen binlerce yazıyla uğraşmak zorundayım. O bürokratik yapı sizin farklı alternatif girişken olmanızı saylayacak olan zamanı sizden alıyor. Bu sizin önünüze ciddi bir engel oluyor ve yapamıyorsunuz yani. (K4)

Türkiye'de yükseköğretim ekosistem yerine siyasetle etkileşim içinde olduğu için bilgi üretimi de siyaset güdümünde olmuştur. Üniversitelere tarihsel açıdan bakıldığı zaman onların toplumsal çatışmaların odağı olmalarından kaynaklı siyasal iktidarların ve askeri yönetimlerin hegemonyası altında kaldıkları görülmektedir. (K5)

Türkiye'de bazı üniversiteler tabii öyle yenilikçi ve girişimci üniversite modeline daha yakın düşmeye çalışır. (K6)

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin girişimci üniversiteler ve güncel küresel eğilimler arasında kurulabilecek bağa ilişkin görüşleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Girişimci Üniversiteler ve Güncel Küresel Eğilimler Arasında Kurulabilecek Bağa İlişkin Görüşler

<i>Kategori</i>	<i>Kodlar</i>	<i>n</i>
Girişimci üniversiteler ve güncel küresel eğilimler	Küresel ortaklıklar kurulması	5
	Rekabet ortamının doğal bir sonucu	4
	Üniversitelerin kendi finansman kaynaklarını yaratma zorunluluğu	3
	Uluslararasılaşmanın zorunlu sonucu	3
	STK'larla işbirliğinin gerekliliği	2
	Yenilikçi insan kaynakları istihdamı	2
	Şeffaf ve hesapverebilirlik bağlamında bir üniversite yönetimin var olması	2
	Profesyonelleşmenin gerekliliği	1
	Ülkelerin ekonomik büyümesinde itici rolü üstlenmesi	1
	Öğrenci ve öğretim üyesi transferi sağlanmalı	1
	Akreditasyon kurumlarının sayılarındaki artış	1
	Ağ bağlı üniversitelerin gerekliliği	1

Tablo 6 incelendiğinde katılımcılar, girişimci üniversiteler ve güncel küresel eğilimler arasında kurulabilecek bağa ilişkin görüşleri *girişimci üniversiteler ve güncel küresel eğilimler* kategorisinde değerlendirmişlerdir. Bu kategorideki, küresel ortaklıklar kurulması ($n = 5$), rekabet ortamının doğal bir sonucu ($n = 4$), üniversitelerin kendi finansman kaynaklarını yaratma zorunluluğu ($n = 3$) ve uluslararasılaşmanın zorunlu sonucu ($n = 3$) ifadeleri öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Buradan hareketle katılımcılar girişimci üniversite kavramını evrenselleşme, kitleselleşme ve küreselleşme kavramlarıyla ilişkilendirmiş ve bu kavramlar arasındaki ilişkiye vurgu yapmışlardır. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Bilim dünyası ister istemez uluslararasılaşıyor. Bizim okuduklarımızın önemli bir kısmı uluslararası kaynaklardan okuyoruz. Bu alanda öncü olan ülkeler var, takip eden ülkeler var. Biz şu an takip eden ülkeler arasındayız. Bu uluslararası rekabete girmek gerekiyor. Ulusal rekabet iyidir, uluslararası rekabete iyidir. STK ile ilişkilerini net bir şekilde geliştirmesi gerekiyor. Çünkü orası hem öğrenilen hem öğretilen bir yer. Performans kriterleri çerçevesinde performansın belirlenmesi gerekiyor. Unvanların ve finansmanın performansa göre yapılması gerekiyor. Yani bu ciddi biçimde uygulanabilir olması gerekiyor. Rekabet sistemlerinde bir tanım vardır; İki ya da daha çok kişinin kazanamayacağı bir şeydir rekabet. Özetlersek üniversitesinin özerk olması gerekiyor ve akademisyenlerinde özgür bırakılması gerekiyor ve bu özgürlüğünde hesaba çekilmesi gerekiyor. (K1)

Birincisi, üniversitelerin ekonomik büyümede bir motor rolüne sahip olduğu iddiası iken, ikincisi üniversitelerin ekonomik büyümede önemli bir rolünün bulunmadığı savıdır. Girişimci üniversite anlayışı birinci ön kabulü benimseyen bir anlayışın ürünü olarak ortaya çıkmış bir yaklaşımdır. Buradan hareketle, üniversitelerin girişimci birer şirket olarak gerek ülke piyasasında gerekse de küresel markette önemli bir role sahip olduğu savı ön plana çıkan görüşlerden biridir. Diğer taraftan küreselleşen dünyada, üniversiteler uluslararası alanda rekabette ayakta kalabilmek için farklı yapılarla bürünme eğilimine girmişlerdir. Uluslararasılaşma kapsamında uluslararası pastadan (ekonomik kaygılar, vasıflı insan transferi ve beyin göçü) pay almaya çalışan üniversiteler, öğrenci ve öğretim üyesi transferinden, branch kampüslere ve ortaklıklara yönelmişlerdir. Ek olarak, üniversitelerin kütleselleşmesi ve artan üniversite sayıları yükseköğretim kurumlarının devlet bütçelerindeki yükleri arttırmış ve giderlerle ilgili ortaya çıkan tartışma, itiraz ve eleştiriler ile gerek vergi verenler arasında gerekse de politik arenada yükselen sesler neticesinde şeffaflık ve hesap-verebilirlik tartışmaları ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda kurulan kalite ajansları, akreditasyon kuruluşları küresel dünyada bir trend olarak hızla çoğalmış ve yayılmıştır. Gerek bu şeffaflık ve hesap-verebilirlik ile ilgili baskılar, gerekse de üniversitelerin ekonomiye katkı beklentileri, hem kendi finansal kaynaklarını genişletme hem de sosyal ve politik beklentilere cevap niteliğinde girişimci üniversite modellerinin önünü açmıştır. (K2)

İşin özü bence esas şeyin ağ bağı tarzı bir girişimci üniversiteyi yenilikçi üniversiteyi Türkiye de hiç düşünen yok bende bekliyorum birileri de bize desin kim kampüs kurmak metrekaşe olarak anlaşılmasını gerekiyor ciddi olarak Türkiye üniversitelerinin girişimcilik yönü ile bu konuyu düşünmesi lazım. Bence yerli ve milli üniversitelerde biraz öne çıkar her anlamda ağ bağı üniversitenin gündeme gelmesi gerekli. (K3)

Takım çalışması gibi herkes birbirine bağlı zincirde nasıl birlikte hareket etmek zorundayız küresel dünyada da kürenin diğer tarafındaki arkadaşlarımızla birlikte hareket etmeniz lazım. (K4)

Rekabet üniversiteleri girişimci olmaya itmiştir. Günümüzde ulus devletlerin gücünü yitirmesi ile sermaye üniversitelerin en büyük finansman kaynakları olarak yeni dayanak olarak ortaya çıkmış ve girişimci üniversite anlayışını güçlendirmiştir. (K5)

Küreselleşme de şöyle bir şey var ben daha çok özel finansmana dayanan üniversitelerin bu fonksiyonlarının daha ağır basacağını düşünüyorum. Çünkü sonuçta bu fonksiyonlar ticarileşme ve gelir getirmeye dayalı fonksiyonlar fakat devlet üniversitelerinden de bazıları özellikle teknik üniversite ağırlıklı üniversiteler daha çok bu girişimci ve yenilikçi üniversite olma yönünde bir eğilim gösterebilir. Ortalama bir üniversitenin böyle bir girişimci yenilikçi üniversite isteğinde olacağını sanmıyorum veya öğretim ağırlıklı ana amacı eğitim olan üniversitelerinde girişimci ve yenilikçi bir üniversite olma yönünde eğilim göstereceklerini sanmıyorum. Burada istihdam edilecek öğretim üyesi daha çok araştırmaya yönelen yenilikçi ve yaratıcı öğretim üyelerini barındırması lazım bir kere bu tip üniversitelerinin bu tip öğretim üyelerine daha fazla pirim vermesine ve onların için daha fazla çekici faktör oluşturması lazım. Sadece Türkiye içindeki ortaklıklar değil aynı zamanda uluslararası ortaklıkları da beraberinde getirebilir bu iş değişik ülkelerden üniversiteler bir araya gelip çeşitli araştırmalar için bu ortaklıklara da teşvik edebilir bu konu diye düşünüyorum. (K6)

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada ulaşılan ilk bulgu, öğretim üyelerinin girişimci üniversitenin temel özelliklerine ilişkin görüşlerine yöneliktir. Buna göre araştırma bulguları, katılımcıların girişimci üniversiteyi daha çok üniversiteye girişimcilik kültürünün yerleşmesi, öğretim üyesi özerkliğinin sağlanması, yeni fikirlerin desteklenmesi ve üniversite-sanayi iş birliğinin sağlanması şeklinde algıladıkları anlaşılmaktadır. Başka bir anlatımla katılımcılar konuya ilişkin değerlendirmelerinde, girişimci üniversitenin nasıl tanımlanması gerektiğinin kavramsal boyutta altyapısını oluşturarak genel bir çerçeve ortaya koymaktadırlar. Araştırmada üretilen bu bulguya benzer ifadelerin yapılan bir dizi çalışmada vurgulandığı görülmektedir (Etzkowitz ve Zhou, 2008; Gibb ve Hannon, 2006; Gibb, Haskins ve Robertson, 2009; Sakınç ve Aybarç-Bursalıoğlu, 2012; Winickoff, 2013). Bununla birlikte katılımcıların üniversiteye girişimcilik kültürünün yerleşmesinin önemini vurguladıkları, bu özelliğin bir üniversiteyi girişimci olarak tanımlamanın en önemli unsurlardan biri olarak algılanması gerektiği belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların öğretim üyesi özerkliğinin sağlanmasına ve yeni fikirlerin desteklenmesine dair görüşleri, girişimci üniversitenin temel özelliklerine yönelik bir diğer boyutu oluşturmaktadır. Bu bağlamda, katılımcıların üniversitelerin dünyada örnekleri mevcut olan dönüşüm ve gelişim furçasına katılmalarının ancak öğretim üyesi özerkliğinin sağlanması ve böylesi bir ortamda üretilen bilgiyle mümkün olabileceğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Alanyazında bazı çalışmalarda üniversitelerin, öğretim üyesi özerkliğinin sağlanması ve yeni fikirlerin desteklenmesini de kapsayan değişim ve dönüşümün faaliyetlerinde bulunmasının yaşadığımız çağda zaruri bir ihtiyaç halini aldığı dile getirilmektedir (Gibb ve Hannon, 2006; OECD, 2012). Katılımcıların girişimci üniversitenin temel özelliklerine yönelik önemli bulduğu ve çok defa dile getirdikleri bir diğer husus ise üniversite-sanayi işbirliğinin sağlanmasıdır. Bir üniversitenin girişimci olarak adlandırılabilmesi için sanayi ile işbirliği yapıyor olması ve sanayinin gereksinimleri doğrultusunda dönüşüm ve değişim sürecini başlatıyor olması gerek katılımcıların görüşlerinde gerekse alanyazındaki birçok çalışmada dile getirilmiştir (Etzkowitz, 2004; Gibb ve Hannon, 2006; OECD, 2012; Tekeli, 2003). Bu

bakımdan, girişimci üniversite modelinin temel dinamiklerinden biri olan sanayi ile işbirliğinin, bu modeli oluşturan yapı taşlarından biri olma niteliği taşımasının önemine binaen bu özelliğin katılımcılar tarafından sıklıkla vurgulanmış olduğu düşünülebilir.

Araştırmanın diğer bir bulgusu, katılımcıların girişimci üniversitelerin iş dünyasına ve ekonomiye katkı sağlamasının olumlu bir gelişme olarak algıladıklarını; öte yandan üniversitelerde merkeziyetçi ve statükocu bir yapının halen devam etmesini dolayısıyla özerklik ve özgünlüğün eşgüdümlememesini olumsuz olarak değerlendirdiklerine ilişkindir. Bu bulgu, katılımcıların girişimci üniversite özelliği gösteren üniversitelerin taşınması gereken olumlu özelliklerin başında iş dünyası ve ekonomiye katkı sağlamanın geldiğini düşündüklerini göstermektedir. Başka bir açıdan bakıldığında araştırmanın bu bulgusu, sanayi ve üniversite iş birliğinin önemi bağlamında üretilen bilginin ekonomik olarak bir değerinin olması, üretilen bu ekonomik değerın aynı zamanda pazarlanabilir nitelik taşıması ve maddi kazanç olarak geri dönüşümünün sağlanması gerekliliğine işaret etmektedir. Zira ilgili alanyazın incelendiğinde, girişimci üniversitelerin ticari potansiyeli olan bilim üretmesinin gerek ülke refahı gerekse üniversitelerin geleceği açısından oldukça mühim olduğunu vurgulayan birçok araştırma bulunmaktadır (Etzkowitz, 2003; Etzkowitz ve Zhou, 2008; Yücebaş, 2007). Benzer biçimde Kavili-Arap'ın (2010) araştırma bulgularının mevcut araştırmanın bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu, girişimci üniversite niteliği taşıyan üniversitelerin ülke ekonomilerine katkı sağlaması, ülkenin ekonomik kalkınmasında etkin ve yol gösterici bir rol üstlenmesine işaret etmesi bakımından dikkate değer durmaktadır. Tüm bu olumlu özelliklerin yanında katılımcıların girişimci üniversitelerin olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri ise üniversitelerin sözde girişimci özde statükocu bir yapıya kavuşmasının yanında üniversitelerde özerklik ve özgünlüğün birbirini desteklememesinden kaynaklanan olumsuzluklarla karşı karşıya kalınabilmesine yöneliktir. Araştırmanın bu bulgusu, girişimci üniversite modelinin tam olarak kavranamamasından ötürü girişimci üniversite unvanının yalnızca kâğıt üzerinde yazılıp çizilen bir takım prosedürel işlerin tamamlanmasıyla verildiğini ifade etmektedir. Bu doğrultuda, sözde girişimci üniversitelerin kâğıt üzerinde girişimcilik sergilerken icraat

olarak bilimsel çalışma ve ekonomiye katkı sunacak herhangi bir bilgiyi üretmedikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca bu tür üniversitelerde özerkliğin merkeziyetçi ve statükocu yapı tarafından engellenmesinin bir sonucu olarak özgün ve nitelikli çalışmaların çıkmadığı üzerinde durulması gereken bir başka önemli nokta olarak yorumlanabilir. Bu doğrultuda, ilgili alanyazın incelendiğinde mevcut bulguyu destekleyen bir dizi çalışmanın mevcut olduğu; bu araştırmalarda birçok üniversitenin ağır bürokratik bir yapıyla yönetildiği ve bu durumun üniversitelerde değişimin önündeki en büyük engellerden biri olarak görüldüğü vurgulanmaktadır (Soyer, Özdemir ve Aypay, 2015; Yilder ve Codling, 2004). Ezcümle, araştırmanın bu bulgusu, bu tip üniversitelerde hiyerarşik yapıların doğası gereği yönetimde merkeziyetçi bir yapıya odaklanıldığı; bu nedenle bilimsel ve ticari potansiyeli olan bilgi üretilemediği ve bu üniversitelerin yalnızca sözde girişimci üniversiteler olarak konumlandıkları biçiminde anlaşılabilir.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer bulgu, katılımcıların girişimci üniversite modeline geçmek için örgütsel düzeyde gerekli olan yapı ve süreçlere ilişkin görüşleridir. Araştırmanın bu bulgusunda ele alınan yapıya ilişkin görüşler girişimci üniversitelerde gerekli özerkliğin sağlanması ve amaca uygun bir yapının kurulmasına yöneliktir. Bir başka anlatımla, girişimci bir üniversite olmak için öncelikle üniversitelerin yönetim anlamında özerk olmasının, bu üniversitelerin kendilerini yönetebilme, geleceklerine dair karar alabilme yetkisine sahip olmasının ve aynı zamanda merkeziyetçi bir yönetim anlayışından uzaklaşmasının gerekli olduğu görülmektedir. Zira girişimcilik çağa ayak uydurma, çağın gereksinimleri çerçevesinde bir vizyon oluşturma ve bu doğrultuda hareket edebilme yetisi olarak değerlendirildiğinde (Aidis, 2003), girişimci bir üniversite idealine ulaşmak için öncelikle girişimcilik amacına hizmet eden vizyoner, etkili ve bağımsız bir yönetim yapısı oluşturma sürecinin işletilmesinin örgütsel düzeyde oldukça kıymetli bir husus olduğu söylenebilir. İlgili alanyazında girişimci üniversitelerde örgütsel düzeyde gerekli özerkliğin ve aynı zamanda esnek ve işlevsel örgüt yapısının sağlanmasının öneminin vurgulandığı bir dizi çalışma mevcuttur (Erkut, 2014; Etkowitz, 2004; Gibb ve Hannon, 2006). Bu bağlamda araştırmanın bu

bulgusunun, girişimci üniversitelerde örgüt yapısının girişimcilik ruhuyla bağdaşan bir anlayış ile bürokratik birtakım baskıcı ve engelleyici unsurlardan arındırılmış bir yapıya büründürülmesinin, girişimcilik modeline geçmek için örgütsel düzeyde yapılması gereken faaliyetlere işaret etmesi açısından önem arz ettiği belirtilebilir. Araştırmanın mevcut bulgusunun ikinci boyutu ise katılımcıların girişimci üniversite modeline geçmek için örgütsel düzeyde gerekli süreçlere ilişkin sosyal ve ekonomik süreçlerin uygun hâle getirilmesi ve teşvik edici bir ortamın oluşturulmasına yöneliktir. Bir başka anlatımla, katılımcılar üniversitelerin içinde buldukları toplumun bir parçası olduğu gerçeğinden hareketle üniversitelerin girişimcilik özelliği kazanmadan önce toplumun sosyal ve psikolojik olarak hazır olmasını aynı zamanda hukuksal, siyasi ve ekonomik uygulamaların engelleyici değil aksine girişimciliği destekler nitelikte olması gerektiği üzerinde durmaktadırlar. Bu bağlamda, ilgili alanyazında konuyla ilgili bir dizi çalışmanın bulunduğu ve bu çalışmalarda üniversitelerin girişimcilik eğitimi vermesinin, devlet, sanayi ve sivil toplum örgütleriyle iş birliği yapmasının, öğretim üyelerinin desteklemesinin ve araştırma-geliştirme faaliyetleri yürütmesinin, toplumsal düzeyde bir farkındalık sağlamak suretiyle girişimcilik vizyonunu oluşturarak bu vizyon doğrultusunda misyon icra etmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır (Etzkowitz ve Zhou, 2008; OECD, 2012). Bu bakımdan araştırmanın bu bulgusu, toplumun siyasi, ekonomik ve psikolojik hazırbulunuşluk seviyesi artırılarak üniversitelerin iç dinamiklerini hem yönetim yapısı hem de süreçler açısından yeniden kurgulamak suretiyle girişimcilik modeline örgütsel düzeyde sağlıklı bir geçişin yapılabileceği biçiminde yorumlanabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu araştırmaya katılan öğretim üyelerinin Türk yükseköğretim sistemi bağlamında girişimci üniversitelerin genel görünümüne ilişkin görüşlerine göndermede bulunmaktadır. Bu bağlamda, katılımcıların görüşleri genel olarak Türk yükseköğretim sisteminde girişimci üniversitelerin yasal düzenlemeler ile sözde girişimci üniversiteler olduklarına, merkeziyetçi ve tek tip üniversitelerin devamı niteliği taşıdıklarına, bu yönüyle diğer üniversitelerden farklı olmadıklarına ve girişimci üniversitelerde olması gereken felsefi ve düşünsel altyapının henüz tamamlanmamış olmasına yöneliktir. Bir başka ifadeyle, katılımcılar Türk yükseköğretiminin tam

anlamıyla girişimci üniversite kavramına uyan bir üniversite modelini henüz geliştiremediğine işaret ederek bu iddiada olanların ise gerekli felsefi ve düşünsel alt yapısının olmadığını vurgulamışlardır. Ayrıca kâğıt üzerinde belli yasal düzenlemeler ile bu üniversitelere verilen girişimci üniversite unvanının içinin boş olduğunu; bu bakımdan diğer üniversitelerden farklı bir icraatta bulunmadıklarını dile getirmişlerdir. Dolayısıyla araştırmanın bu bulgusu, girişimcilik iddiası taşıyan sözde üniversitelerin sadece söylemden ibaret oldukları, yenilik, değişim ve dönüşüm gibi kavramların gerekli altyapı olmaksızın işlevsel olmayacağını vurgulanması şeklinde değerlendirilebilir. Konuya ilişkin alanyazın incelendiğinde, bu durumu merkeze alan çalışmalarda Türk yükseköğretim sisteminin son dönemde artan talep karşısında niceliksel bir büyüme ivmesi gösterdiği, bu durumun daha çok kitle eğitim üniversiteleri olarak adlandırılacak üniversiteler ürettiği; ancak bu üniversitelerin yalnızca öğretim hizmeti sunduğu, bunların yanı sıra kitle eğitim üniversitelerinde üretilen bilginin niteliğinin uluslararası camiada kabul görmediği, bu üniversitelerde üretilen ve ticari değeri olan patentli ürün sayısının oldukça az olduğu ve bu üniversitelerin değişim, yenilik, esneklik ve farklılaşmada başarısız oldukları vurgulanmaktadır (Al, Sezen ve Soydal, 2012; Çetinsaya, 2014; Eğitim-Bir-Sen, 2017; OECD, 2014; Soyer, Özdemir ve Aypay, 2015). Bir başka anlatımla, katılımcılar ve yukarıda ifade edilen araştırmalar tarafından Türk yükseköğretiminde kitle eğitim üniversitelerinin sayısının ve problemlerinin oldukça fazla olduğu ve bu üniversitelerin özde girişimci olmaya çok uzak oldukları dile getirilmektedir.

Araştırmada ulaşılan son bulgu, katılımcıların girişimci üniversiteler ve güncel küresel eğilimler arasında kurulabilecek bağa ilişkin görüşlerine yöneliktir. Katılımcıların bu bağlamda görüşleri, girişimci üniversitelerin küresel rekabet ortamının doğal, uluslararasılaşmanın ise zorunlu bir sonucu olduğunu ve bu üniversitelerin kendi finansman kaynaklarını yaratmasının zorunluluğunun yanı sıra küresel çapta ortaklıklar kurmalarının gerekli olduğuna ilişkindir. Bir başka ifadeyle, katılımcıların konuya ilişkin görüşleri bağlamında girişimci üniversitelerin var olma sebeplerinin en başında günümüzde oldukça önemli, özellikle de toplum refahı için vazgeçilmez bir unsur

haline dönüşmüş ve neredeyse ülkelerin varlıklarının devamı için zaruri bir ihtiyaç haline gelmiş küreselleşme akımının olduğu söylenebilir (Çalık ve Sezgin, 2005). Zira ülkeler iç dinamiklerini küreselleşme, kitleselleşme ve uluslararasılaşma akımları bağlamında yeniden kurgulamak durumunda kalmışlardır. Katılımcıların görüşlerinden, söz konusu bu akımların, ülkeleri kendi yükseköğretim sistemlerinin içerisine uluslararası düzeyde işbirlikçi ve rekabetçi bir anlayışı getirmek durumunda kaldıkları anlaşılmaktadır. Araştırmanın bu bulgusuna yönelik öğretim üyelerinin de ifade ettiği bir diğer boyut ise girişimci üniversitelerin kendi kaynaklarını kendileri yaratma zorunluluğunun bulunmasıdır. Bu bakımdan, sözü edilen bu boyut girişimci üniversitelerin yalnızca devlet veya özel kuruluş finansmanlarıyla bir yere varamayacağını ifade etmektedir. Zira katılımcılar, girişimci üniversitelerin kendi öz kaynaklarıyla ürettiği bilimi ticari bir faaliyete dönüştürerek finansman kaynaklarını zenginleştirip çeşitlendirmesi ve bu sayede hem kendi varlıklarına hem de ülke ekonomisine katma değer sağlamaları gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. İlgili alanyazında araştırmanın bu bulgusunu destekler nitelikte bir dizi çalışmanın bulunduğu; bu çalışmalarda girişimci üniversite modelinin küreselleşme, kitleselleşme ve uluslararasılaşma gibi kavramlar bağlamında bilimsel ve ticari odaklı gerek iç paydaşlar gerekse dış paydaşlarla iş birliği kurmasını, üretilen bilginin rekabetçi piyasa ekonomisinde bir karşılığının olmasını, uluslararası bilgi transferinin sağlanmasını, üniversitelerin uluslararası prestijinin artırılmasını, sadece devlet kaynaklı desteklerin yeterli olmayacağını bu doğrultuda finansman kaynaklarını çeşitlendirmesi gerektiği ifade edilmektedir (Etzkowitz ve Zhou, 2008; Gibb vd., 2009; Kavali-Arap, 2010; OECD, 2012; Özdemir ve Kılınç, 2016; Yücebaş, 2007). Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri ve bir dizi araştırma bulgusunun girişimci üniversiteler ve güncel küresel akımlar arasında güçlü bir bağın var olduğunu; bununla birlikte girişimci üniversite modelinin bu akımların yükseköğretim sistemi içerisinde bir tezahürü olmasını ifade ediyor olması bakımından örtüşmektedir.

Mevcut araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, katılımcılar girişimci üniversite modelinin yerleşmesi için

öncelikle üniversitelerde girişimcilik kültürünün yerleşmesinin önemini vurgulayarak üniversitelerde girişimcilik adına kültürel altyapının sağlanmasını gerektiğini dile getirmişlerdir. Öte yandan, öğretim üyesi özerkliğinin sağlanmasının girişimci bir üniversite için temel şartlardan biri olmasının yanı sıra özerkliğin artırılması gerektiği katılımcılar tarafından birçok kez vurgulanmıştır. Ayrıca katılımcılar girişimci üniversite niteliği taşıyan üniversitelerin yeni fikir ve düşüncelerin desteklemesi ve bu konuda teşvik edici unsurların devreye sokulması zarurietini; aynı zamanda girişimci üniversitelerin iş dünyasına ve ülke ekonomisine katkı sağlaması gerektiğini, bu bağlamda üretilen bilginin ticari bir meta olarak katma değere sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte katılımcılar, girişimciliğin sözde değil uygulamaya geçmesi gerektiğini bu doğrultuda kâğıt üzerinde girişimci üniversite anlayışından vazgeçilmesinin önemli bir husus olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca ya da bunlara ek olarak kullanılması daha uygun olur çok fazla bununla birlikte tekrarı olmuş katılımcılar, üniversitelerin özerk bir yapıya kavuşturulmasının önemli olduğunu, bu özerkliğin yapı ve süreç boyutlarını kapsayan bir anlayış doğrultusunda gerçekleşmesi gerektiğini ifade etmişler, girişimci üniversiteler için sosyal ve ekonomik süreçlerin uygun hale getirilmesini, kısaca toplumun politik, psikolojik ve hukuksal boyutlarda hazırbulunuşluk seviyesinin artırılması gerektiğini dile getirmişlerdir. Katılımcıların üzerinde durduğu diğer bir husus ise ülkemiz yükseköğretim sistemi içerisinde merkeziyetçi ve tek tip üniversite yapılanmasının halen devam etmesi ve bu konuda yapılması gerekenin mutlaka üniversiteler arasında farklılaşmaya gidilmesi gerektiğidir. Ayrıca küresel ortaklıkların kurulması, oluşturan bu ağ bağlar sonucunda girişimci üniversite modelini oraya çıkararak küresel rekabet ortamıyla baş edilebileceğini; dolayısıyla üniversitelerin kendi finansman kaynaklarını yaratmaları ve çeşitlendirmeleri gerektiği ve bu konuda gerekli yasal düzenlemenin sağlanması zorunluluğu katılımcılar tarafından birçok kez dile getirilmiştir. Araştırma bulgularına dayalı olarak girişimci üniversite modelinin geniş bir paydaşlar platformunda Türk yükseköğretim sistemi bağlamında farklı yönleriyle derinlemesine tartışılması gerektiği ileri sürülebilir. Zira bu konuda yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır ve bu nedenle henüz farklı üniversite modellerine ilişkin tartışmaların ulusal yükseköğretim alanı

içinde yeterli hacme ve derinliğe ulaştığı söylemek güç görünmektedir. Bu bakımdan gerek girişimci üniversitenin felsefi alt yapısının tartışma konusu edileceği ya da kavramsal bir çözülemeye tabii tutulacağı, gerek Türk yükseköğretim sistemi bağlamında girişimci üniversitelerin mevcut ve gelecekteki konumlarının hususiyetle ele alınacağı gerekse de girişimci üniversiteye ilişkin yapılacak ampirik araştırmaların alanyazına katkı sağlama potansiyeli olduğu düşünülebilir.

KAYNAKLAR

- Al, U., Sezen, U. ve Soydal, İ. (2012). *Türkiye'nin bilimsel yayınlarının sosyal ağ analizi yöntemiyle değerlendirilmesi*. <http://www.bby.hacettepe.edu.tr/bilgi-belge/file/SOBAG-110K044.pdf> adresinden erişim sağlanmıştır.
- Aidis, R. (2003). *Entrepreneurship and Economic Transition*, Tinbergen Institute Discussion Paper, Amsterdam.
- Aydın, İ. H. (2014). Üniversite ve bilim insanı. *Yükseköğretim Dergisi*, 4(2), 69-75.
- Bloland, H. G. (1969). *Higher education associations in a decentralized education system*. California University, Berkeley. Center for Research and Development in Higher Education. <http://eric.ed.gov/?id=ED029619> adresinden erişim sağlanmıştır.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çalık, T. ve Sezgin, F. (2005) Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 13 (1), 55-66.
- Çetin, M. (2007). Bölgesel kalkınma ve girişimci üniversiteler. *Ege Akademik Bakış*, 7(1), 217-238.
- Çetinsaya, G. (2014). Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası (1. Baskı). <https://yolharitasi.yok.gov.tr/docs/YolHaritasi.pdf> adresinden erişim sağlanmıştır.
- Eğitim-Bir-Sen (2017). Yükseköğretime bakış 2017. İzleme ve değerlendirme raporu. http://www.ebs.org.tr/ebs_files/files/yayinlarimiz/yuksekogetimebakis_web.pdf adresinden erişim sağlanmıştır.
- Erdil, E., Pamukçu, M. T., Akçomak, İ. S. ve Erden, Y. (2013). Değişen üniversite-sanayi işbirliğinde üniversite örgütlenmesi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 68(2), 95-127.
- Erkut, E. (2014). *Türkiye'de girişimcilik ve üniversiteler*. <http://erhanerkut.com/wp-content/uploads/2016/03/TRdeGirisimcilikRev.pdf> adresinden erişim sağlanmıştır.
- Etzkowitz, H. (2003). Research groups as 'quasi-firms': the invention of the entrepreneurial university. *Research Policy*, 32(1), 109-121.
- Etzkowitz, H. (2004). The evolution of the entrepreneurial university. *International Journal of Technology and Globalization*, 1(1), 64-77.
- Etzkowitz, H., & Zhou, C. (2008). Introduction to special issue, building the entrepreneurial university: A global perspective. *Science and Public Policy*, 35(9), 627-635.

- Gibb, A. A., & Hannon, P. (2006). Towards the entrepreneurial university? *International Journal of Entrepreneurship Education*, 4, 73-110.
- Gibb, A., G. Haskins, & I. Robertson. (2009). *Leading the entrepreneurial university: Meeting the entrepreneurial development needs of higher education institutions*. National Council for Graduate Entrepreneurship, Birmingham. <http://www.oecd.org/site/cfecpr/ECOECD%20Entrepreneurial%20Universities%20Framework.pdf> adresinden 31.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Guerrero, M., & Urbano, D. (2010). The development of an entrepreneurial university. *The Journal of Technology Transfer*, 37(1), 43-74.
- Günay, D. ve Günay, A. (2011). 1933'den günümüze Türk yükseköğretiminde niceliksel gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 1-22.
- Gür, B. S. (2016). *Egemen üniversite: Amerika'da yükseköğretim sistemi ve Türkiye için reform önerileri*. İstanbul: EDAM.
- Gürüz, K. (2001). *Dünyada ve Türkiye'de yükseköğretim (Tarihçe ve bugünkü sevk ve idare sistemleri)*. Ankara: ÖSYM.
- Kavili-Arap, S. (2010). Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye'de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi*, 65(1), 1-29.
- Kurt, T. ve Gümüş, S. (2015). Dünyada yükseköğretimin finansmanına ilişkin eğilimler ve Türkiye için öneriler. *Yükseköğretim ve Bilim*, 5(1), 14-26.
- Küçükcan, T. ve Gür, B. S. (2009). *Türkiye'de yükseköğretim: Karşılaştırmalı bir analiz*. Ankara: SETA.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Odabaşı, Y. (2006). Değişimin ve dönüşümün aracı olarak girişimci üniversite. *Girişimcilik ve Kalkınma*, 1(1), 87-104.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD] (2014). *OECD Factbook 2014: Economic, environmental and social statistics*. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/factbook-2014-en> adresinden erişim sağlanmıştır.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD] (2012). *A guiding framework for entrepreneurial universities*. <https://www.oecd.org/site/cfecpr/ECOECD%20Entrepreneurial%20Universities%20Framework.pdf> adresinden erişim sağlanmıştır.
- Ökmen, M. ve Bal, C. (2013). Üniversite yönetimlerinin girişimci üniversite kavramına ilişkin görüşleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 3(2), 70-81.
- Özdemir, S., & Kılınç, A. Ç. (2016). From mass education universities to entrepreneur and small-sized universities higher education: A discussion in the context of higher education system in Turkey. In E. Atasoy, R. Efe, I. Jażdżewska and H.

- Yaldır (Eds.), *Current advances in education*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.
- Özer, Y. E. (2011). Girişimci üniversite modeli ve Türkiye. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 85-100.
- Patton, M. Q. (2014), *Qualitative research & evaluation. Methods integrating theory and practice* (Fourth Edition). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Pavlova, I., & Chernobuk, V. (2016). Entrepreneurial universities and entrepreneurship in education. *SHS Web of Conferences*, 28 DOI: 10.1051/SHS2shsconf/20162801077.
- Saint, W. (2009). *Guiding universities: University governance and management around the globe*. Washington DC.: Human Development Network World Bank. <http://siteresources.worldbank.org/EXTHDOFFICE/Resources/54857261239047988859/University-Governance-and-Management-FINAL-Revised-2-Feb-2010.pdf> adresinden 21.05.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Sakınç, S. ve Aybarç-Bursalıoğlu, S. (2012). Yükseköğretimde küresel bir değişim: Girişimci üniversite modeli. *Yükseköğretim ve Bilim*, 2(2), 92-99
- Soyer, B. B., Özdemir, S. ve Aypay, A. (2015). Yükseköğretimin yönetimi ve organizasyonu. İçinde A. Aypay (Ed.), *Türkiye’de yükseköğretim: Alanı, kapsamı ve politikaları* (ss. 27-43). Ankara: Pegem Akademi.
- Tekeli, İ. (2003). Dünya’da ve Türkiye’de üniversite üzerinde konuşmanın değişik yolları. *Toplum ve Bilim Dergisi*, (97), 123-143.
- Tekin, S. (2003). Üniversite ideasını yeniden düşünmek: Neoliberalizm, teknik akıl ve üniversitenin geleceği. *Toplum ve Bilim*, 97, 144-163.
- Trow, M. (2007). *Reflections on the transition from elite to mass to universal access: Forms and phases of higher education in modern societies since WWII*. In, James J. F. Forest ve Philip G. Altbach (eds.), *Springer International Handbook of Higher Education*, (pp. 243-280).
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> adresinden 27.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Underdal, A. (2010). Implications of the change from elite to mass or multi-purpose institutions, In Jens Erik Fenstad & Erik De Corte (Eds.), *From information to knowledge: from knowledge to wisdom* (Chapter 6, pp. 45-51). Portland, Maine: Portland Press.
- Winickoff, D. E. (2013). Private assets, public mission: The politics of technology transfer and the New American University. *Jurimetrics*, 54(1), 1-42.
- Wissema, J. G. (2009). *Üçüncü kuşak üniversitelere doğru* (Çev.: Özyeğin Üniversitesi). İstanbul: Özyeğin Üniversitesi.

- Yalçın, M. ve Armağan Y. (2015). Yükseköğretimin finansmanı. İçinde A. Aypay (Ed.). *Türkiye'de yükseköğretim alanı, kapsamı ve politikalar* (ss. 167-223). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, N. ve Aşkun, O. B. (2012). Entrepreneurship intentions of public universities in Turkey: Going beyond education and research? *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 58, 953-963.
- Yielder, J., & A. Codling. (2004). Management and leadership in the contemporary university. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 26(3), 315-328.
- Yücebaş, M. (2007). İdeolojik bir süreç olarak operasyonel üniversiteden girişimci üniversiteye: Yeni üniversitenin reklam imgeleri. *İletişim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 39-74.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2015). *Yükseköğretim Kurulu Stratejik Planı*. http://www.yok.gov.tr/documents/10279/21040516/YOK_Stratejik_Plan_2016_2020_ed070616.pdf adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2017). *Öğrenci istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişim sağlanmıştır.

SUMMARY

Purpose

Although the debates on the notion of entrepreneur university in the content of Turkish higher education system are scarce, it is possible to argue that further research findings are needed to make sound analyses and implications on Turkish higher education. In this regard, some researchers assert that findings elicited from research on entrepreneur university may contribute well to the policy makers to make use of entrepreneurship as a notion that supports economical and social development (Yıldırım and Aşkun, 2012). In this regard, findings from the current study may add to the scholarly dispute on the notion of entrepreneur university and produce data for further studies. In this sense, this research tries to shed light on the following questions.

1. What is entrepreneur university model?
2. What are the positive and negative sides of entrepreneur university?
3. What kind of organizational structure and processes are needed in the organizational level in order to conduct entrepreneur university model?
4. What is the general view of entrepreneur universities in the context of Turkish higher education system?
5. What is the relationship between entrepreneur university and current global trends?

Method

This study tries to explore the opinions of participants on the notion of entrepreneur university which is not widely known. Therefore, the current study employed qualitative research method and exploratory design suggested by. A total of six faculty members selected through criterion sampling under purposeful sampling techniques participated in the study. A semi-structured interview form developed by the researchers based on the related literature and field experts' opinions were used to gather data. The interview form included 5 questions and the data were collected by the first and fourth author of the study through face to face interactions with the participants. The data of the study were analyzed through content analysis.

Findings

The first finding of the study is about the participants' opinions on the basic characteristics of entrepreneur university. Participants perceive entrepreneur university as building the culture of entrepreneurship into the university, ensuring the autonomy of faculty members, supporting the new ideas and building collaboration between university and industry. Another finding from the study has been that participants' perceptions on entrepreneur universities' contributions to business and economy are positive, however, they assert that most of the universities in Turkey have a highly centralized structure by supporting the status quo and this has resulted in problems of coordinating autonomy and authenticity. Another finding of the study is about the participants' opinions on the organizational structure and processes necessary for building the model of entrepreneur university. In this regard, participants think that universities should build managerial autonomy, manage themselves and make decisions in line with the vision of the university and also move beyond the centralized management. Another finding elicited from participants' opinions is about the relationship between entrepreneur university and current

global tendencies. Participants indicate that the entrepreneur university is the expected result of the global competition environment and a compulsory consequence for the internalization of higher education and that entrepreneur universities have to create their own financial sources and build global partnerships. Based on the findings, it is reasonable to argue that the notion of entrepreneur university should be debated with its various dimensions in a large platform including scholars, policy makers etc. to make sound implications for the context of Turkish higher education system. The research on entrepreneur university is quite scarce and therefore it seems hard to say that debates on various university types reaches enough depth and size. In this regard, both conceptual studies in which entrepreneur university is handled with its philosophic bases or conceptual dimensions and empirical ones in which entrepreneur universities' current view in the Turkish higher education system and their future positions are investigated in detail have a potential to contribute well to the higher education literature.

